

Krajinski park Lahinja / Lahinja Landscape Park

SLO Krajinski park Lahinja je 2,6 km² veliko območje v povirju reke Lahinje. Za park je značilen preplet naravne in kulturne krajine, pa tudi izrazit kontrast med krasom in večjimi območji stalne ali občasne prisotnosti vode.

V nasprotju z večino Belo krajine je v parku prevladujoči naravni element voda v različnih pojavnih oblikah. Glavno ozilje predstavlja potoka Lahinja in Nerajčica. V parku je več izvirov (oba izvira Lahinja, Okno, Stepanjec, Krnica, Pod lipo), izstopa hipotermalni izvir Topličica. V pestri obrežni in vodni vegetaciji se zadržujejo vodomec, vidra in bober.

Osnredni del parka predstavlja naravna rezervata Nerajški in Lahinjski lug, območji s prepletom mokrotnih in poplavnih travnikov, trtišč, nizkega barja in poplavnih lok. Sredi sklenjenih kmetijskih površin pri Mali Lahinji je ohranjeno manjše mokrišče Mlaka, bivališče številnih na vodo vezanih vrst. Mreža mokrotnih, vodnih in obvodnih habitatov je med drugim domovanje močvirskih kukavice, navadne rezike, hribskega urha in močvirskega cekinčka.

Kraške poteze so najbolj izrazite v južnem delu parka. Skozi večjo kraško kotanjo Zjot in istoimensko ponorno jamo se prevaja voda ob občasnih povisih pretokih. Udornica Glušenka nam razkriva nivo kraške talne vode. Suhi ekstenzivni travniki so ključni za obstoj več vrst kukavic (orhidej), za kraško podzemlje pa je značilna bogata jamska fauna.

Park je zanimiv tudi z vidika varstva in ohranjanja kulturne dediščine. Na slikovitem okluku reke Lahinja pri Pustem Gradcu, ki je bil poseljen že v neolitski in bakreni dobi se nahajajo trije pomembni belokranjski kulturni spomeniki: arheološko območje Okljuk, cerkev Vseh svetnikov iz 17. stol., in Klepečeva žaga in mlin z začetka 20. stol.. V bližini sta zanimiva še staro vaško jedro Velikega Nerajca s staro kmečko arhitekturo in leta 2011 obnovljeni Muškin vodnjak v Črešnjevcu pri Dragatušu.

Krajinski park Lahinja je bil z občinskim odlokom razglasen leta 1988. Zaradi redkih habitatnih tipov ter rastlinskih in živalskih vrst je celotno območje parka del evropskega omrežja Natura 2000. Od leta 2005 z njim upravlja RIC Bela krajina.

ENG Lahinja Landscape Park is a 2.6km² headwater area of the Lahinja River. A mix of natural and cultural landscapes is a typical characteristic of the park, as is also a marked contrast between karstic and major areas where water is permanently or occasionally present.

In contrast to most of Bela krajina, the dominant natural element of the park is water in its myriad of forms. The Lahinja and Nerajčica streams represent the main vessels of water. There are, however, several springs in the park (both Lahinja springs, Okno, Stepanjec, Krnica, Pod lipo), among which the Topličica hypothermal spring stands out. The varied riparian and aquatic vegetation is home to kingfisher, otter and beaver.

The central park's make-up consists of the Nerajški and Lahinjski lug nature reserves, areas with mixed wet and flooding meadows, reed beds, fens and floodplains. A smaller wetland patch of Mlaka, the habitat to many water-bound species, is preserved in the middle of the agricultural land near Mala Lahinja. The network of wet, aquatic and riparian habitats is, among other things, home to the lax-flowered marsh orchid (*O. palustris*), swamp sawgrass (*Cladium mariscus*), yellow-bellied toad and large copper.

Karst features are most pronounced in the southern part of the park. During occasional elevated current, water flows through the larger karst basin Zjot with its eponymous sinkhole cave. The Glušenka sinkhole reveals the level of karst ground water. Extensive dry meadows are crucial for the existence of several species of orchids, while the karst underground is characterised by a rich cave-dwelling fauna.

The park is also interesting from the cultural-historical perspective. The picturesque Lahinja river meander was inhabited as early as in the Neolithic and Copper Ages. Nearby you will find Klepec's sawmill and mill, and in the direction of Veliki Nerajec there is a visible mound from the Older Iron Age.

The Lahinja Landscape Park was declared by a Municipal Decree in 1988. Because of the rare habitat types and plant and animal species, the entire area of the park is classified as part of the Natura 2000 European network.

Kulturne znamenitosti / Cultural sites

INFO CENTER(1)

Info center je urejen v nekdanji Plavčevi hiši, ki je delno podkletena dvoposlovna hiša z ohranjeno črno kuhinjo. Poleg črne kuhinje pa je večji prostor, tako imenovana kmečka izba. V tem prostoru se je zbirala cela družina, tu med drugim najdemo kmečko mizo, kolovrat ter zibko. V izbi je manjša etnološka razstava, obiskovalce tu dobri vse informacije o krajinskem parku.

INFO CENTRE(1)

The Info Centre in Veliki Nerajec is a smaller farmstead (a two-room house with a basement). The first room is an open-hearth kitchen, among the rare preserved ones in Bela krajina. Beside the open-hearth kitchen there is a larger area, the so-called peasant living quarters. It is in this area that the entire family gathered. Here you can find a kneading table, spinning wheel and cradle. The room accommodates a small ethnological exhibition providing visitors with all the information about the landscape park.

1

2

CERKEV VSEH SVETNIKOV (2)

Cerkev Vseh svetnikov iz 17. stoletja stoji na polotoku, ki ga oklepa Lahinja. Cerkev je značilen primer sakralne arhitekture v jugovzhodnem delu Belo krajine. Znana je po zvoniki z odprtimi linami (zvonice), ki se dvigajo nad vhodno fasado. Tak motiv je značilen za sakralno dediščino Primorja, tudi Kočevskega, in Beli krajini pa ga lahko pojasnimo z umetnostno odprtostjo dežele proti morju, zlasti Kvarnerju in Istri.

The Church of All Saints (2)

The Church of All Saints which dates back to the 17th century stands on a peninsula enclosed by the Lahinja. The church is a typical example of sacral architecture in the south-eastern part of Bela krajina. It is known for its open-embrasured belfries (embrasures) that rise above the entrance facade. Such a motif is characteristic of the sacral heritage of the Primorska region, and the Kočevska region as well, but in Belo krajina it can be explained by the artistic openness of the country towards the sea, particularly the Gulf of Kvarner and Istria.

KLEPČEVA ŽAGA (3)

Poleg mlina je žaga venecijanka z enim listom. Nameščena je v dolgem in ozkem lesenu poslopju, široku odprtjem na dvoriščno stran in pokritem z dvokapno pločevinasto streho. Žago poganja eno od treh vodnih koles. Razni jermenski sistemi omogočajo, da žene kolo poleg venecijanke, na kateri so žagali deske, po potrebi še cirkular, s katerim so žagali drva, »bandžago«, s katero so si pripravili lapotice za kolesa, bus za brušenje žage in nekdaj tudi elektrarno v mlinu.

Klepčev mlin (4)

Klepčeva mlin in žaga stojita pod strmo pečino na levem bregu Lahinje. Mlin je zidan pritlično poslopje, pokrito z dvokapno streho, kritina je opečni bobrovec. Pri ogledu zunanjščine nas presenetiti, da na obvodni strani ne opazimo mlinskih koles, saj so skrita za leseno steno. Mlin ima tri kolesa, prvotno pa jih je imel kar pet. Bila so lesena, danes pa je eno izdelano iz železa. Sodijo v skupino podlivnih koles, kar pomeni, da obratujejo s spodnjo vodo.

4

PUSTI GRADEC (5)

Pusti Gradelc je osrednje in najzanimivejše območje kulturne dediščine v parku. Tamkaj, na odlično naravno zavarovanem okluku, ki ga naredi Lahinja, je nekdaj stal grad. Najverjetnej je bil uničen v začetku 16. stoletja in iz tega opustošenja tega prihaja njegovo ime "Pusti". Danes o gradu ni več sledi, ostala je le cerkev Vseh svetnikov s 17. stoletja in poleg Klepčev mlina in žaga venecianko postavljena na začetku 20. stoletja.

Pusti Gradelc

Pusti Gradelc je centralna kulturna dediščina v parku. Pusti Gradelc je nekajno grad, ki je bil uničen v začetku 16. stoletja in iz tega opustošenja tega prihaja njegovo ime "Pusti". Danes o gradu ni več sledi, ostala je le cerkev Vseh svetnikov s 17. stoletja in poleg Klepčev mlina in žaga venecianko postavljena na začetku 20. stoletja.

5

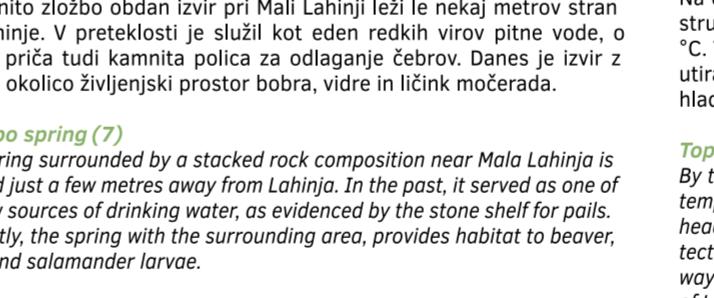
IZVIR LAHINJE (1)

V izviru Lahinja izvira v obzidanem izviru Zjot, v času visokih pretokov pa v visokovodnem bruhalniku Glavica v neizraziti zatrepi dolini pod vasema Knežina in Belčji Vrh. Napaja se s podzemnimi vodami, ki pritekajo izpod nekajki višjega in zakraselega Velikega Bukovja. Je osrednji belokranjski vodotok.

Lahinja spring (1)

The Lahinja springs to the surface through the walled-up Zjot spring, and during high flows in the high-water Glavica effluent cave in the non-distinct blind valley situated between Knežina and Belčji Vrh villages. Its water volume is supplied by underground tributaries that flow in from a slightly elevated and karsted Veliko Bukovje. It is the main Bela krajina watercourse.

6

IZVIR OKNO (5)

V izviru Okno prihaja na dan potok Nerajčica, levi pritok Lahinje. Vodno zaledje Nerajčice predstavlja Poljanska gora. Celotna izvirna kotanja z bregovi vred je gosto poraščena z vodnimi in obvodnimi rastlinami, prisotne so tudi ribe. Na skalni zložbi nad izvirom je niša s kipom Lurške Marije.

Okno spring (5)

The Nerajčica stream, the left Lahinja tributary, comes to the surface at the Okno spring. The water hinterland of the Nerajčica is Poljanska gora. The entire original basin with the banks is densely covered with water and riparian plants, and fish are also present. The stacked rock above the spring is a niche with a statue of Our Lady of Lourdes.

7

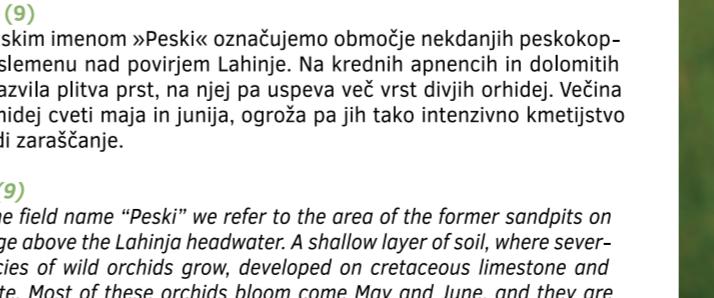
IZVIR KRNICA (6)

Krnica je s kamnitim zložbo obdan kraški izvir jugovzhodno od vasi Veliki Nerajec. Po 70m se voda iz plitve struge kot levi pritok izliva v Nerajčico. Izvir je nekdaj služil kot glavni vir pitne vode za oskrbo bližnje vasi in po pripovedovanju domačinov nikoli ne presahne.

Krnica spring (6)

Krnica is surrounded by a stacked rock composition, is a karst spring southeast of the village of Veliki Nerajec. After 70m, the water from the shallow bed flows into the Nerajčica as a left tributary. The spring formerly served as the main source of drinking water supply for the nearby villages, and according to locals it never dries up.

8

IZVIR POD LIPO (7)

S kamnitim zložbo obdan izvir pri Mali Lahinji leži le nekaj metrov stran od Lahinje. V preteklosti je služil kot eden redkih virov pitne vode, o čemer priča tudi kamnitica polica za odlaganje čebrov. Danes je izvir z bližnjo okolico živiljenjski prostor bobra, vidre in ličink močerada.

Pod lipo spring (7)

The spring surrounded by a stacked rock composition near Mala Lahinja is located just a few metres away from Lahinja. In the past, it served as one of the few sources of drinking water, as evidenced by the stone shelf for pails. Presently, the spring with the surrounding area, provides habitat for beaver, otter and salamander larvae.

JAMA ZJOT (8)

Kraška jama Zjot (Djud, Džud) je ponorna vodoravna kraška jama v zaledju izvira Stepanjec. V jami ponikne manjši potok, ki se le ob visokih vodostojih pojavlja na ravnicu pred jamo. V jami lahko opazujemo značilne jamske živali, med drugim jamsko kozlico s črnim pigmentom v ostankih oči.

Zjot cave (8)

Zjot (Djud, Džud) karst cave is a horizontal sinkhole karst cave in the hinterland of the Stepanjec spring. In the cave, a small stream disappears underground only to reappear on the plain in front of the cave during high water levels. Moreover, in the cave we can observe typical cave-dwelling animals including, among others, cave shrimp (*Troglocaris schmidtii*) with black pigment in the remains of the eyes.

PESKI (9)

Z ledinskim imenom »Peski« označujemo območje nekdanjih peskokopov na slemenu nad povirjem Lahinje. Na krednih apnenicah in dolomitih se je razvila plitva prst, na njej pa uspeva več vrst divjih orhidej. Večina teh orhidej cveti maj in juniju, ogroža pa jih tako intenzivno kmetijstvo kot tudi zaraščanje.

Peski (9)

With the field name "Peski" we refer to the area of the former sandpits on the ridge above the Lahinja headwater. A shallow layer of soil, where several species of wild orchids grow, developed on cretaceous limestone and dolomite. Most of these orchids bloom come May and June, and they are threatened by intensive farming and overgrowing.

10

IZVIR STREPAJC (10)

Potok Nerajčica je levi pritok Lahinje, za katerega je značilna razgibanja v silikovit struga. Napaja jo še dva manjša pritoka, Krnica in Stepanjec. Vodno zaledje Nerajčice predstavlja Poljanska gora. Naravno ohranjenost poudarja bujna obrežna vegetacija.

The Nerajčica (10)

The Nerajčica stream is the left tributary of the Lahinja characterised by a distinctly diverse and picturesque streambed. It is supplied by two smaller tributaries, i.e. the Krnica and the Stepanjec. The water hinterland of the Nerajčica is Poljanska gora. The preserved nature is accented by lush riparian vegetation.

IZVIR TOPLIČICA (7)

Na desnem bregu povirnega odseka reke Lahinje pod vasjo Šipek je ob strugi Lahinja hipotermalni izvir s stalno temperaturo vode med 14 in 18 °C. Topla voda se dvigne ob tektonsko pretri coni, pot na površje pa si utira skozi plasti rečnih naplavin, kjer se v površinskih plasti meša s hladnejšo vodo Lahinje.

Topličica spring

By the Lahinja riverbed there is a hypothermal spring with constant water temperature between 14 and 18°C on the right bank of the Lahinja River headwater section below the village of Šipek. Warm water rises along the tectonically protruding zone, and it appears on the surface after bottling its way through layers of river debris where it is mixed with the cooler water of Lahinja in the surface layers.

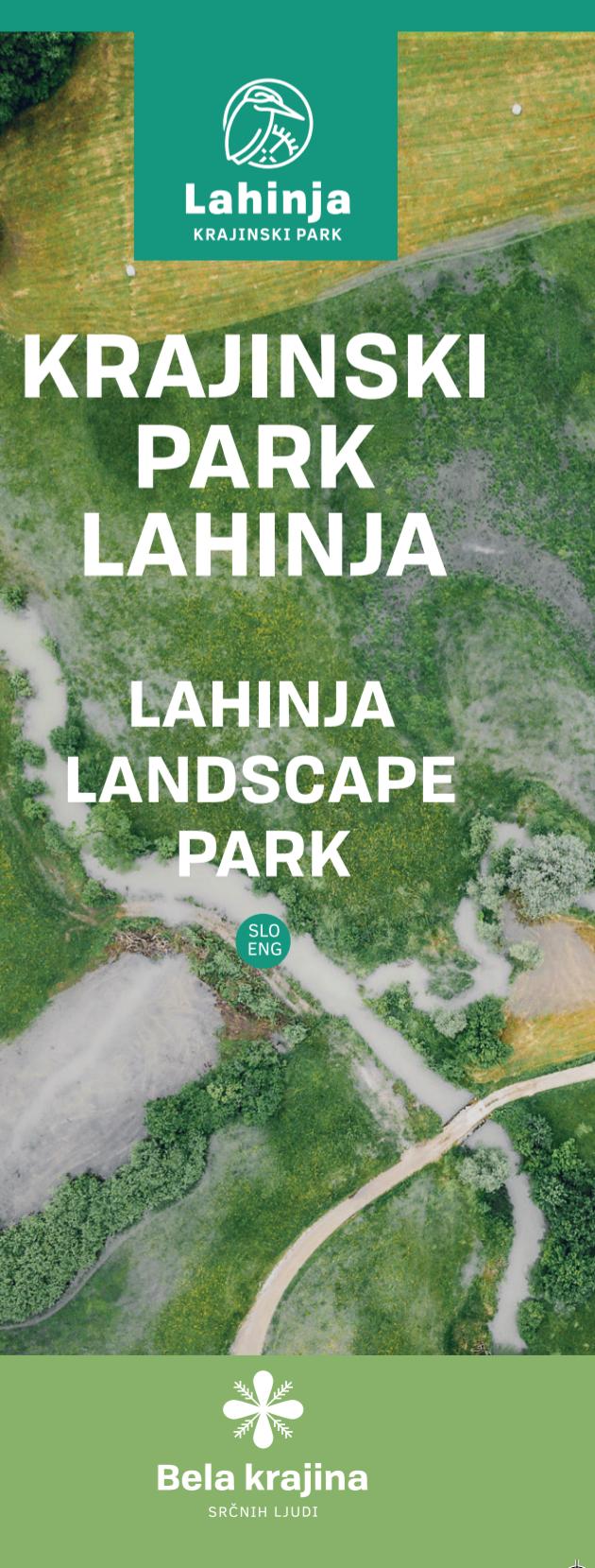
IZVIR STEPAJC (9)

Stepanječ je desni pritok Nerajčice. Izvira v kratkem, a izrazitem zatrepu, v izviru pa na površje prihaja voda iz bližnje kraške jame Zjot. V strugi Stepanjca na več mestih na površje prihaja toplesja voda.

Stepanječ spring

The Stepanječ is the right tributary of the Nerajčica. It springs to the surface in a short but distinct blind valley, and at the spring the water comes to the surface from the nearby Zjot karst cave. In addition, warmer water comes to the surface in several places of the Stepanječ bed.

Bela krajina
SRČNIH LJUDI

Naravne znamenitosti / Natural sites of special interest

LAHINJSKI LUGI (2)

Lahinjski lug je 9 hektarov veliko območje dolvodno od izvira Lahinja, kjer je rastlinstvo prilagojeno stalnemu visokemu nivoju talne vode. Razširjeni so sestoji črne jelše in vrb s trtiščem in šaši. Lahinjski lugi so kljub svoji neprehodnosti dom števil